

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่¹

The Development of Causal Structural Model of Environmental Conservation Behavior Influences Quality of Life of Undergraduate, Chiang Mai Province

วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพ็ชร²
ชลิตา วสุวัต³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรม
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ นัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 800 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น
การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม LISREL Version 8.72 ผลการวิจัยพบว่า
โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า โดยโมเดลสุดท้ายมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 90.23, df =
84, p-value = .30; RMSEA = .01; SRMR= 0.03; GFI = .99; AGFI = .97; และ CN = 1026.16 และพบว่า
ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยมีค่า
สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .80 รองลงมาคือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จิตพอเพียง ลักษณะมุ่งอนาคต
ควบคุมตนและปทัสถานของกลุ่ม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .46, .25, .21, และ.21 ตามลำดับ และพบว่า
พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .64

คำสำคัญ : พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1 รายงานการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยพายัพ ประจำปีการศึกษา 2552

2 หัวหน้าสาขาวิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

3 อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Abstract

The main purpose of this research was to develop the causal structural model of environmental conservation behavior influences quality of life of undergraduate, Chiang Mai province. The sample consisted of 800 undergraduates both in government and private university who were randomly selected by stratified random sampling. Questionnaires were used as means of data collection. The LISREL version 8.72 was utilized to analyze the data. The research findings showed that all path coefficients were statistically significant at 0.05 levels. The model's overall fits were accepted; Chi-square statistics = 90.23, $df = 84$, $p\text{-value} = .30$; RMSEA = .01; SRMR = 0.032; GFI = .99; AGFI = .97; CN = 1026.16 . In addition to, the results of the study confirmed that good role model on environmental conservation had the most effected on environmental conservation behavior (path coefficient = .80), inferior to attitudes towards environmental conservation, psychological sufficiency, future orientation and self control, and social norm (path coefficient = .46, .25, .21, and .21, respectively). Furthermore, the finding indicated that environmental conservation behavior had direct effected on quality of life (path coefficient = .64).

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ถือเป็นเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตของมนุษย์ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2541; นิวัตติ เรื่องพานิช, 2542; สวัสดิ์ โนนสูง, 2543; ภาสินี เปี่ยมพงษ์สานต์, 2548) ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะประกันความยั่งยืนของการผลิต การแปรรูปและการบริโภคของมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา (คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีก็ย่อมจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศโดยขาดการคัดกรอง การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ประกอบกับการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยขาดความระมัดระวังและปราศจากการคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นในส่วนของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อาทิ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ การแพร่กระจายของปัญหามลพิษ ซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจนเห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบัน เช่น พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลาย การเกิดภาวะเน่าเสียในแม่น้ำสายหลัก การเกิดภาวะอากาศเสีย การเกิดภาวะเรือนกระจก (ภาวะโลกร้อน) เป็นต้น (พรชัย ธรรมธรรม และจินตนา ทวีมา, 2552) ขณะที่ความเสียหายที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมทาง

วัฒนธรรม อาทิ การเกิดความสูญหายทางวัฒนธรรม (Cultural loss) การมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมทำให้มีความสุขตกต่ำมากขึ้นแต่มีความสุขลดลง รายได้ไม่พอรายจ่าย มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ขณะที่ค่านิยมที่ตึงตังและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย และมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังน้อยลง ทั้งระบบคุณค่าของสังคมไทยในเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเริ่มเสื่อมถอย การรุกรานแหล่งศิลปกรรมทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมสูญเสียคุณค่าความสง่างามและความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งที่เป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นต้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2540 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

จากที่กล่าวมาเป็นสัญญาณที่น่าวิตกและชี้ชัดว่าหากประเทศไทยต้องการที่จะพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาคน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเพื่อสงวนรักษาให้ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคงความอุดมสมบูรณ์เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศและเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของคนไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) นั้น จึงเป็นการสมควรและจำเป็นที่จะต้องต้องมีมาตรการในการป้องกันการทำลายและอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ตลอดจนการรักษามรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติของชาติไว้อย่างถูกต้องเหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2540)

สำหรับการป้องกันการทำลายและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ตลอดจนการรักษามรดกทางวัฒนธรรมนั้นพบว่ามีแนวทางที่ควรตระหนักอย่างหนึ่งคือ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ชัดเจนในการลดการใช้และ/หรือการป้องกันการทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าและรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีการคงอยู่หรือสูญเสียน้อยที่สุด หรือที่เรียกว่าการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นั่นเอง โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลายคาบเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่เริ่มมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดี มีมาตรฐานทางจริยธรรม ค่านิยมที่ใช้เป็นหลักในความประพฤติ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับปริญญาตรี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จัดว่าอยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลายคาบเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยที่สำคัญอะไรที่ทำให้นักเรียนระดับปริญญาตรี มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างไร โดยในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นเมืองหลักที่สำคัญหนึ่งที่เป็นทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและเป็นที่ดินแดนแห่งวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งามซึ่งสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

สำหรับการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพลด้วยโปรแกรมลิสเรล และเน้นการอธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่ถือว่าเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในสายพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติและเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยที่เหมาะสมที่สุดในขณะนี้เกี่ยวกับ

การศึกษสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ (Magnusson; & Endler, 1976; Tett; & Burnett, 2003; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2541) โดยบูรณาการตัวแปรสำคัญที่พบว่ามีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ ตัวแปรปทัสถานของกลุ่ม 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ได้แก่ ตัวแปรการเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม ซึ่งตัวแปรจากทั้งสองแนวคิดนี้ถือว่าเป็นตัวแปรลักษณะของสถานการณ์ 3) ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ของ ดวงเดือน พันธมนาวิน ได้แก่ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 4) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้แก่ ตัวแปรจิตพอเพียง ซึ่งตัวแปรจากทั้งสองแนวคิดนี้ถือว่าเป็นตัวแปรจิตลักษณะเดิม โดยมีตัวแปรเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวแปรคั่นกลาง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่ควรส่งเสริมและพัฒนาเพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมั่นใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ ตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปทัสถานของกลุ่มมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตพอเพียงและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านจิตพอเพียง รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านจิตพอเพียงและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. จิตพอเพียงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของสถาบันอุดมศึกษา 7 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 800 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีขั้นตอนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ถ้าประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ ที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน (Yamane, 1967 อ้างอิงจาก พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538)

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง ดังนั้นจึงต้องกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังกล่าวนี้นักสถิติส่วนใหญ่เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ควรมีขนาดที่มากพอเพื่อที่จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มีความมั่นใจในการทดสอบ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 800 หน่วย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Comrey & Lee, 1992 citing in Tabachnick & Fidell, 2007)

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 จำแนกสถาบันอุดมศึกษาที่จะใช้ในการวิจัยออกเป็น 3 กลุ่มตามขนาดของสถาบันอุดมศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) คือ สถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็ก (มีจำนวนนักศึกษาไม่เกิน 5,000 คน) สถาบันอุดมศึกษาขนาดกลาง (มีจำนวนนักศึกษา 5,000 ถึง 15,000 คน) และสถาบันอุดมศึกษาขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักศึกษา 15,000 คน ขึ้นไป)

2.2 กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละกลุ่ม (ขนาดเล็ก : ขนาดกลาง : ขนาดใหญ่ = 50 : 100 : 200)

2.3 จำแนกคณะวิชาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งออกเป็น 2 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์-มนุษยศาสตร์

2.4 สุ่มคณะวิชาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาในสัดส่วนที่เท่ากัน

2.5 เลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะวิชาของแต่ละกลุ่มสาขาวิชาตามจำนวนที่กำหนด เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น

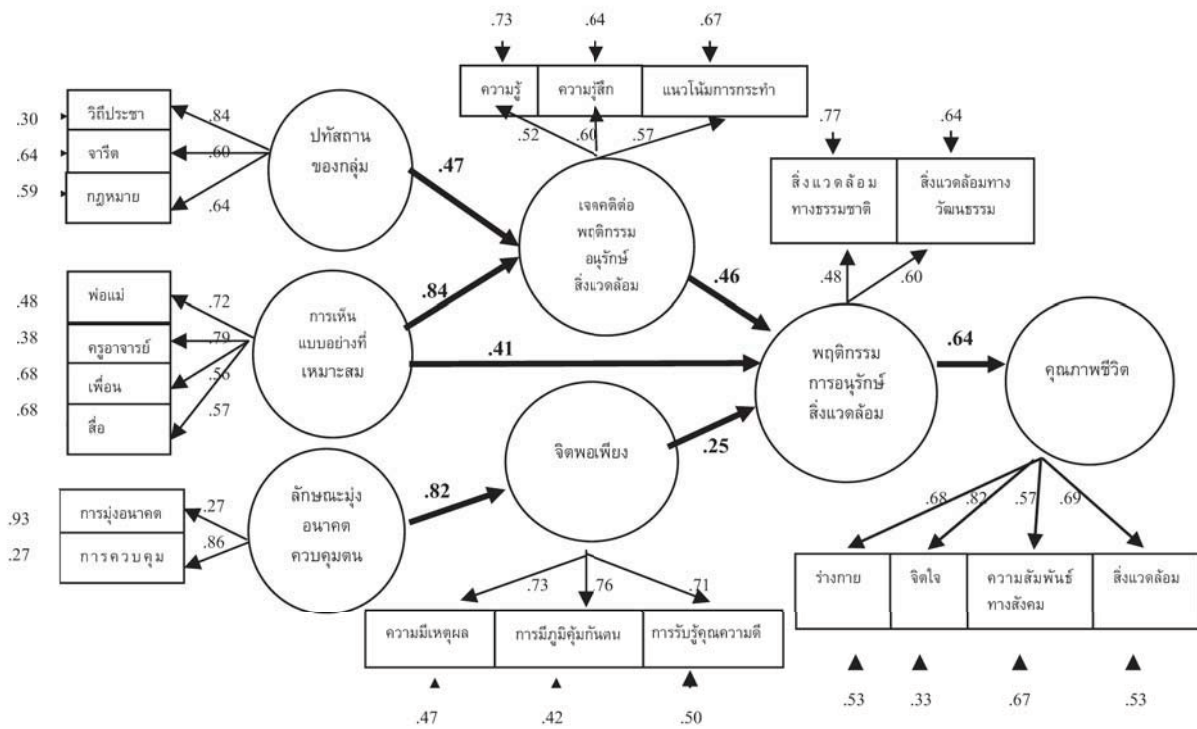
8 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2-8 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต ปทัสถานของกลุ่ม การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและจิตพอเพียง โดยมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง .20 - .73 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับระหว่าง .70 - .90

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม LISREL Version 8.72 ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบความ

สอดคล้องของโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ เชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

$\chi^2 = 90.23, df = 84, p\text{-value} = .30; RMSEA = .01; SRMR = 0.032; GFI = .99; AGFI = .97; CN = 1026.16$

ภาพ 1 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากที่ได้ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effects : DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects : IE) อิทธิพลรวม (Total effects : TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุยกกำลังสองของตัวแปร (Squared Multiple Correlation : R²)

ตัวแปรสาเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล											
	เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			จิตพอเพียง			พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			คุณภาพชีวิต		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
1. ปทัสถานของกลุ่ม	.47	-	.47	-	-	-	-	.21	.21	-	.14	.14
2. การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม	.84	-	.84	-	-	-	.41	.39	.80	-	.51	.51
3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	-	-	-	.82	-	.82	-	.21	.21	-	.13	.13
4. จิตพอเพียง	-	-	-	-	-	-	.25	-	.25	-	.16	.16
5. เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	.46	-	.46	-	.29	.29
6. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.64	-	.64
R ²	.70			.67			.80			.41		

จากภาพ 1 และตาราง 1 พบว่าหลังจากที่ปรับโมเดลแล้วเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า เมื่อพิจารณาขนาดและทิศทางอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุต่อตัวแปรผล พบว่า ตัวแปรสาเหตุทุกตัวมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผล โดยแต่ละตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลต่อตัวแปรผล ดังนี้

1. ปทัสถานของกลุ่มมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .47 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .21 รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .14

2. การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .84 และ .41 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .39 รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .51

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตพอเพียง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .82 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านจิตพอเพียง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .21 รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านจิตพอเพียงและพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .13

4. จิตพอเพียงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .25 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .16

5. เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .46 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตผ่านพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .29

6. พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .64

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง พบว่า เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีค่าเท่ากับ .70 แสดงว่าร้อยละ 70 ของความแปรปรวนของเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายได้ด้วยปทัสถานของกลุ่ม และการเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม ส่วนจิตพอเพียงพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .67 แสดงว่า

ร้อยละ 67 ของความแปรปรวนของจิตพอเพียงสามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสำหรับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .80 แสดงว่าร้อยละ 80 ของความแปรปรวนของพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายได้ด้วยปทัสถานของกลุ่ม การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จิตพอเพียงและเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขณะที่คุณภาพชีวิตมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองเท่ากับ .41 แสดงว่าร้อยละ 41 ของความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสามารถอธิบายได้ด้วยโมเดลนี้

อภิปรายผล

1. ปทัสถานของกลุ่มมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 บางส่วน นั่นคือ การที่สังคมมีปทัสถานของกลุ่มหรือมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตนของสังคมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้คนในสังคมนั้นมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลจากการทดสอบที่ได้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของลินดา สุวรรณดี (2543) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์ ที่พบว่าผู้ที่รับรู้ปทัสถานทางสังคมสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการณ์ลดปริมาณขยะมากกว่าผู้ที่รับรู้ปทัสถานทางสังคมต่ำ

อย่างไรก็ตามจากผลการทดสอบที่ไม่พบว่ปทัสถานของกลุ่มมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่พบว่ามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านเจตคติที่มีต่อ

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ถือว่าอยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลายคาบเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่มีมาตรฐานทางจริยธรรม และมีค่านิยมที่ใช้เป็นหลักในความประพฤติของตนเอง (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่วาทะสถานของกลุ่มจะไม่ใช้สิ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา แต่การที่นักศึกษาจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามวาทะสถานของกลุ่มนั้นจะต้องผ่านกระบวนการคิด การตัดสินใจภายในตนเสียก่อน

2. การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 2 นั่นคือ การที่บุคคลเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลจากการทดสอบที่ได้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาหลายชิ้น อาทิ งานวิจัยของนิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545) กุหลาบ ไทรโพธิ์ภู (2546) กนกพิชญ์ จันทรร (2548) ภคพร ศรีดาว (2550) เป็นต้น

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตพอเพียง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 บางส่วน นั่นคือ การที่บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีจิตพอเพียง และการที่บุคคลมีจิตพอเพียงก็จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจากการทดสอบที่พบว่าการที่บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะส่งผลให้บุคคลมีจิต

พอเพียงนั้น จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะสามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำหาทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการรอดได้ รอดได้อย่างเหมาะสม และสามารถให้รางวัลตนเองเมื่อทำดีและลงโทษตนเองเมื่อทำไม่เหมาะสม (วิลาสลักษณ์ ชวัลลี; งามตา วนิทานนท์ และวิริณห์ ธรรมนารถสกุล, 2547) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าการที่บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนน่าจะส่งผลทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีจิตพอเพียง ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้ที่มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันตน และรับรู้คุณค่าความดี นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นที่พบผลที่สอดคล้องกันว่าบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากจะเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันตนทางจิตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจิตพอเพียงมากด้วย (นิศากร สนามเขต, 2550 และจิตติพร ไวโรจน์ วิทยาการ, 2551)

อย่างไรก็ตามจากผลการทดสอบที่ไม่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาจเนื่องมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ แม้จะพบว่ามีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.10 คะแนนเต็ม 6 คะแนน) แต่ก็พบว่ามี การควบคุมตนในระดับปานกลางเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.72 คะแนนเต็ม 6 คะแนน) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตกับการควบคุมตนจะต้องพัฒนาไปด้วยกันจึงจะเกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ต้องการ ถ้าจิตลักษณะใดพัฒนา ไม่เต็มที่จะทำให้เกิดความบกพร่องทางจริยธรรมได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2540) นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตด้านเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม เพราะลักษณะมุ่งอนาคตต้องควบคู่กับความสามารถควบคุมตน นั่นคือ ความอยากเป็นอยากได้ผลดีในอนาคตเท่านั้นยังไม่เพียงพอจะต้องใช้ทักษะการควบคุมตนที่จะทำให้เกิดขึ้นตอนการวางแผนการกระทำอันนำไปสู่การกระทำให้ได้มากขึ้นด้วย (ดวงเดือน

พันธุมนาวิน, 2552) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าในการศึกษารั้งนี้จะไม่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. จิตพอเพียงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 4 นั่นคือ การที่บุคคลมีจิตพอเพียงจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลจากการทดสอบที่พบว่าการที่บุคคลมีจิตพอเพียงจะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของนิภาพร โชติสุตเสนห์ (2545) และจิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ (2551)

5. เจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 5 นั่นคือ การที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลจากการทดสอบที่พบว่าการที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาหลายชิ้น อาทิ งานวิจัยของนิภาพร โชติสุตเสนห์ (2545) อังคนาวรรณ ยั่งยืน (2548) ศุภรัช งามรัศมีวงศ์ (2550) และภคพร ศรีดาวเรือง (2550) เป็นต้น

6. จากผลการทดสอบพบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 6 นั่นคือ การที่บุคคลมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลจากการทดสอบนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของพฤติกรรมที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยอาจเรียกสั้นๆ ว่า “พฤติกรรมพอเพียง” ซึ่งพฤติกรรมที่ถูกจัดว่าอยู่ในกลุ่มของพฤติกรรมพอเพียงนั้น นอกจากจะมีข้อบ่งชี้ที่สำคัญคือ ต้องเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการที่บุคคลมีจิตพอเพียงตามลักษณะ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วยังต้องเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลผลิตที่เป็นการปรับตัวได้และสมดุล อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ความเข้มแข็งถาวรของครอบครัว หน่วยงาน และชุมชน ตลอดจนการมีจิตที่เป็นสุข ซึ่งการที่บุคคลมี “จิตที่เป็นสุข” (Well-being) นั้นถือว่าเป็นลักษณะสูงสุดของการมี “คุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล” (Quality of life) นั้นเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2552: 13)

ข้อเสนอนี้

ข้อเสนอนี้

1. ข้อเสนอนี้เชิงปฏิบัติ

1.1 ครูอาจารย์และพ่อแม่

จากผลการวิจัยพบว่าความเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมมีอิทธิพลโดยตรง (Direct effects) สูงสุดต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีอิทธิพลโดยรวม (Total effects) สูงสุดต่อเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาร่วมด้วย โดยตัวแบบที่เป็นแบบอย่างที่สำคัญที่สุดสำหรับนักศึกษาคือครูอาจารย์ รองลงมาคือ พ่อแม่ (มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .79 และ .72 ตามลำดับ) ดังนั้นถ้าต้องการให้นักศึกษามีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ครูอาจารย์และพ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำได้ดังนี้ 1) มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีส่วนสนับสนุนในกิจกรรม/โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการคัดแยกขยะ 3) การใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยความประหยัดและ

คุ่มค่ามากที่สุด 4) ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และ 5) ยึดมั่นในการประพฤติตนตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีของไทย

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา

1.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า จิตพอเพียงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้พบว่านักศึกษามีจิตพอเพียงทั้งในด้านความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตนและการรับรู้คุณค่าความดีในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งจากผลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหรือส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

1.2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตพอเพียง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้แม้จะพบว่านักศึกษามีลักษณะมุ่งอนาคตในระดับมากที่สุด แต่ก็พบว่านักศึกษามีระดับการควบคุมตนเองในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่านักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของอนาคต เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ยังขาดความสามารถในการควบคุมตนเองในการจัดระเบียบพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมเพื่อให้สามารถกระทำพฤติกรรมไปตามที่ได้วางเป้าหมายไว้จนประสบความสำเร็จได้ หรือยังขาดทักษะในการควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นถ้าต้องการเพิ่มลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองของนักศึกษาให้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การมีจิตพอเพียง การมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนานักศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหรือส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการควบคุมตนเองมากขึ้น

1.2.3 ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าปทัสถานของกลุ่ม ซึ่งหมายถึง วิถีประชา จารีตและกฎหมาย เป็นตัวแปรสำคัญหนึ่งที่มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งการที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปนั้น อย่างไรก็ตามพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่บางกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เรียนในชั้นปีที่ 1 กลุ่มที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์-มนุษยศาสตร์ และกลุ่มที่สังกัดอุดมศึกษาเอกชน ยังมีการปฏิบัติตามจารีตในระดับน้อย ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่มดังกล่าวมีการปฏิบัติตามจารีตของสังคมมากขึ้น

1.3 สื่อ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยที่พบว่าเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้พบว่านักศึกษามีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ขณะที่เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านความรู้สึกและด้านแนวโน้มการกระทำในระดับมาก ซึ่งจากผลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้หรือมีการรับรู้การคิดเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและโทษของการไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ดังนั้นถ้าต้องการเพิ่มเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้นักศึกษามีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกตระหนักหรือเกิดความรู้สึกพอใจในประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่พอใจในโทษของการ

ไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกระตุ้นเร้าให้นักศึกษามีแนวโน้มของการกระทำตามความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งอาจทำได้ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้นักศึกษามีส่วนร่วม 2) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้นักศึกษาได้สร้างสรรค์กิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) จัดประกวดกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่นักศึกษาได้สร้างสรรค์ขึ้น และ 4) การให้รางวัลหรือเชิดชูเกียรติสำหรับนักศึกษาที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวแปรต่างๆ ที่นำเข้ามาใช้ในการอธิบายคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของนักศึกษาได้ร้อยละ 41 แสดงว่าน่าจะมีตัวแปรอื่นที่ยังสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของนักศึกษาได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้ง

ต่อไปน่าจะศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่น่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเพิ่มเติม

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวแปรจิตพอเพียงมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา อย่างไรก็ตามพบว่าตัวแปรสาเหตุในโมเดลนี้ครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตพอเพียงได้ร้อยละ 67 แสดงว่าน่าจะมีตัวแปรอื่นที่ยังสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตพอเพียงได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่น่าจะส่งผลต่อจิตพอเพียงเพิ่มเติม

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่ ยังควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาลักษณะทางจิตหลายด้าน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อทั้งพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการรับรู้คุณค่าที่ดี ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำข้อค้นพบที่ได้นี้ไปพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกพิชญ์ จันทรศร. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ ไทรโพธิ์ภู. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2540). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2541). คู่มือสิ่งแวดล้อมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 6-10. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ. (2551). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณและคณะ. (2540). ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. (2541). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. วารสารทันตภิบาล. 10(2), 105-108.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. (2552). บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง ดัชนีจิตพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน : แผนงานวิจัยระบบพฤติกรรมไทยระยะ 2. ในการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัยภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1) โดยโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 22-25 เมษายน 2552 ณ โรงแรมระยองรีสอร์ทจังหวัดระยอง.
- นิภาพร โชติสุดแสน์. (2545). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิศากร สนามเขต. (2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิวัตติ เรื่องพานิช. (2542). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรชัย ธรรมธรรม; และจินตนา ทวีมา. (2552). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 19. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://guru.sanook.com/encyclopedia/>. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2552.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภคพร ศรีดาว. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดคลองขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภานินี เปี่ยมพงษ์สานต์. (2548). สิ่งแวดล้อมศึกษา : แนวการสอน สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลินดา สุวรรณดี. (2543). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการรุ่งอรุณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี; งามตา วณิชานนท์; และวิริณห์ ธรรมนารถสกุล. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องกรณีศึกษาบุคคลตัวอย่างและเครื่องมือชีวิตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมข้าราชการยุคใหม่. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภรัช งามรัศมีวงศ์. (2550). การศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษาการสอนสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สวัสดิ์ โนนสูง. (2543). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th>. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2552
- อังคณาวรรณ ยิงยีน. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Magnusson, D. ;& Endler, N. S. (1976). **Interactional psychology and personality**. New York, NY : John Wiley & Son.
- Tett, Robert P.; & Burnett, Dawn D. (2003). A Personality Trait-Based Interactionist model of Job Performance. **Journal of Applied Psychology**. 88 (3), 500-517.
- Tabachnick, Barbara G.; & Fidell, Linda S. (2007). **Using Multivariate Statistics**. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.